

Teresa GÓRECKA

W sprawie górnego dewonu okolic Nowej Wsi koło Srebrnej Góry

Pogląd o istnieniu górnego dewonu w okolicach Nowej Wsi (region Gór Bardzkich) datuje się w literaturze od r. 1929, w którym to E. Bederke opublikował pracę pt. „Die Varistische Tektonik der mittleren Sudeten”. Komunikuje on w swej pracy, że na zachód od Nowej Wsi (fig. 1), przy drodze prowadzącej z tej miejscowości do przystanku w Dzikowcu, została przez niego znaleziona fauna górnodewońska.

E. Bederke w cytowanej pracy podaje dokładną lokalizację miejsca, opis litologiczny serii skalnej, w której został znaleziony materiał paleontologiczny, a także listę znalezionych w tym miejscu skamieniałości.

Jeśli chodzi o wykształcenie litologiczne serii zawierającej materiał organiczny, to według E. Bederkego są to wapniste zlepieńce i szarogłazy z soczewkami zbitego jasnoszarego wapienia. Zlepieńce składają się prawie wyłącznie ze słabo obtoczonych okruchów szarozielonych łupków krzemionkowych warstw zdanowskich spojonych wapnistym lepiszczem, w którym często znajdują się łodygi krynoidów, rzadziej brachiopody. Skład zlepieńców wapnistych zależy ściśle od podłoża, które stanowią łupki krzemionkowe warstw zdanowskich. Ze zlepieńcami tymi związane są wapniste szarogłazy z licznymi otoczakami lidytu. Poza tym w szarogłazach zawarte są również łupki zdanowskie, kwarc, skalenie i łyszczyki. Spotykane są tu resztki flory i członki krynoidów.

Według E. Bederkego w tych wapnistych szarogłazach znajdują się soczewki zbitego jasnoszarego wapienia bogatego w brachiopody. Soczewki te mają wymiary: 0,50÷0,75 m.

Lista oznaczonych przez Bederkego skamieniałości jest następująca:

Spirifer (Cyrtia) purchisonianus Vern. var. *globosa* Gür.

Spirifer (Martinia) inflatus Schnur

Productella subaculeata Murch.

Productella herminae Frech

Dielasma elongata Schloth.

Dielasma whitbornei Dav.

Chonetes sp.

Cheiloceras sp.

Na podstawie powyższych skamieniałości uważa on cały ten kompleks wapnisty (zlepieńce i szarogłazy z soczewkami wapiennymi) za poziom

cheilocerasowy i wyciąga wniosek, że łupki krzemionkowe stanowiły pierwotnie spąg górnego dewonu, oraz że transport był krótki, a ułożenie warstw górnego dewonu nie było jednolite. Na ogół zaznaczają się biegi N—S.

Wymieniony autor sugeruje również, że pozycja opisywanego górnego dewonu jest wynikiem procesów tektonicznych; leży on nie tylko na dolnych wapieniach węglowych Dzikowca, lecz także na górnych wapieniach węglowych Czerwieńczyc. Występowanie serii górnodewońskiej w przytoczonym położeniu jest zdaniem E. Bederkego dalszym dowodem skomplikowanych stosunków tektonicznych w Górach Bardzkich.

W sezonie letnim r. 1956, w ramach prac programowych IG., przeprowadzono badania na obszarze występowania (zdaniem E. Bederkego) górnego dewonu. Obszar ten nie jest odkryty, w związku z czym badania wymagały prowadzenia prac ziemnych. W licznych rowach zostały odsłonięte skrzemieniaste łupki ilaste, cienkołupliwe, o ostrym, zadzierzystym przełamie i zielonkawoszarym zabarwieniu. Detryt roślinny występuje w nich często.

Bieg warstw wynosi 140° , z upadem 25° NE. Łupki te przeławicają się często z wapnistymi szarogłazami, w których spotykane są niewielkie (do 60 cm) soczewkowate wtrącenia zlepieńców. Skład petrograficzny zlepieńców jest zgodny z opisem E. Bederkego.

W wapnistym lepiszczu opisywanych skał znalazłam kilkanaście fragmentów łądyg krynoidów, kilka koralii oraz odcisk skorupki ramienionoga. Cały ten inwentarz faunistyczny jest niestety w stanie niemożliwym do oznaczenia.

Nieco lepiej zachowany jest materiał roślinny. Wśród znalezionej tu detrytu roślinnego spotyka się resztki paproci nasiennych: *Cardiopteris frondosa* Göpp., *Neuropteris antiqua* Stur oraz fragmenty odlewów gałęzi skrzypów z gatunku *Asterocalamites scrobiculatus* (Schlot.) Zeill. Oznaczona przez autorkę flora pozwala na zakwalifikowanie całego kompleksu skalnego do osadów dolnokarbońskich.

Podkreślić należy, że seria powyższa ma upad NW 140/20, 145/35 i nigdzie na odsłoniętym rowami obszarze nie zaobserwowano żadnych zluźnień tektonicznych, wzdłuż których bloki skał dewońskich mogłyby być wyciśnięte. Bloki wapieni z fauną górnodewońską stwierdziłam jedynie między drogą z Nowej Wsi do Dzikowca a potokiem płynącym równoległe do niej. Pozycja bloków wskazuje, że była nimi umocniona droga od strony potoku.

W związku ze znalezieniem w opisanym łupkach i szarogłazach flory kulmowej jestem skłonna zaliczyć ten kompleks do utworów dolnokarbońskich.

Znalezienie przez E. Bederkego w tej okolicy fauny górnodewońskiej mogło mieć następujące przyczyny;

1. Omawiane przez niego „soczewki wapienia” z fauną górnodewońską mogły tkwić w szarogłazach lub w wapnistych zlepieńcach dolnokarbońskich w charakterze otoczków. Przypuszczenie wydaje się jednak mało przekonujące, ze względu na wielkość owych soczewek. Średnica otoczków wchodzących w skład zlepieńców nie przekracza 3 cm.
2. Luźne bloki „wapienia głównego” z Dzikowca, którymi podbudowana jest dro-

ga, mogły być uważane za „soczewy” tkwiące w skale *in situ*, w związku z czym E. Bederke cały ten wapienisty kompleks skalny uznał za górny dewon.

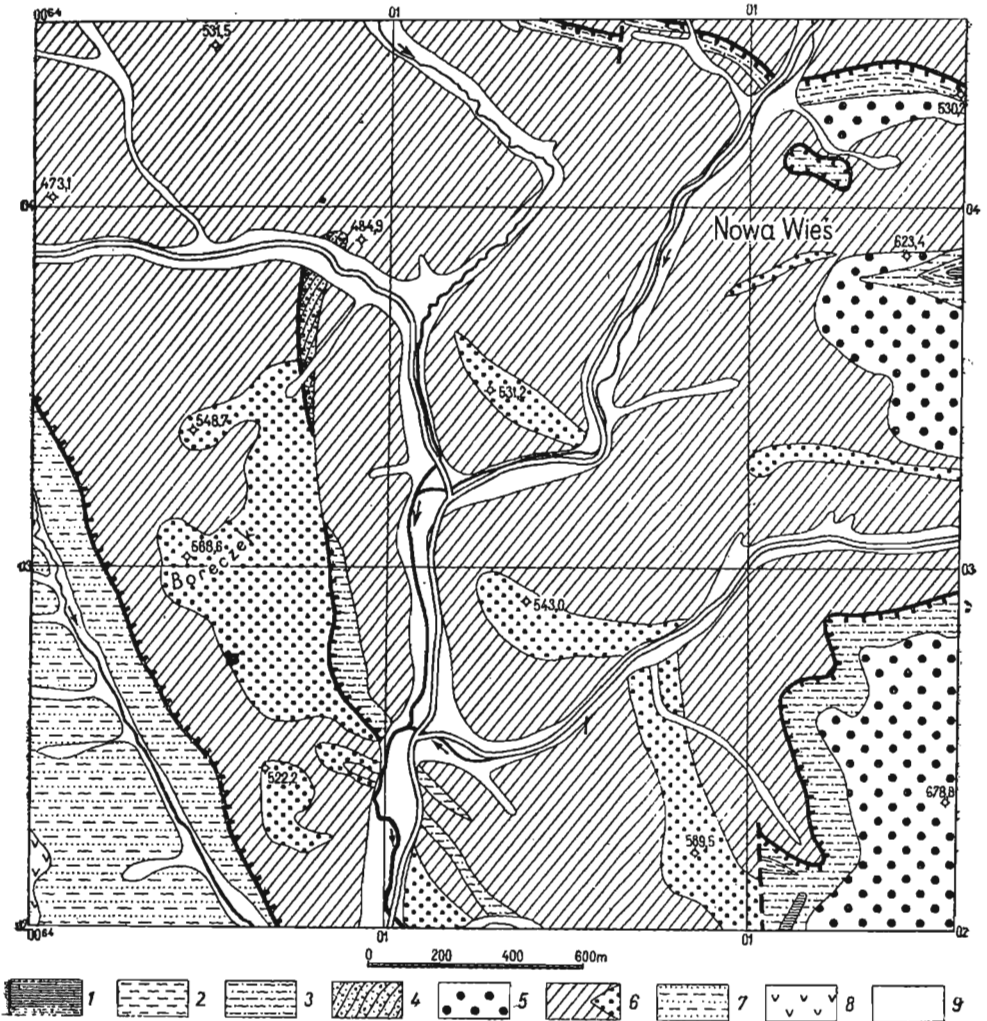

Fig. 1. Geologiczny szkic sytuacyjny okolic Dzikowca i Nowej Wsi wykonany na podstawie zdjęcia J. Oberca i L. Wójcika

Diagrammatic geologic map showing the region of Dzikowiec and Nowa Wsie, executed on the basis of a survey made by J. Oberc and L. Wójcik

1 — kwarcyty, sylur, 2 — łupki graptolitowe, sylur, 3 — łupki krzemionkowe i ilaste (warstwy ze Zdanowa), dolny dewon, 4 — szarogłazy, górny dewon; 5 — szarogłazy grubotawicowe, dolny karbon; 6 — łupki ilaste i szarogłazy, dolny karbon; 7 — łupki ilaste i piaskowce, czerwony spagowiec; 8 — melafir, czerwony spagowiec; 9 — utwory młodsze

1 — quartzites, Silurian; 2 — graptolite shales, Silurian; 3 — siliceous and argillaceous shales (Zdanów beds), Lower Devonian; 4 — greywackes, Upper Devonian; 5 — thickbedded greywackes, Lower Carboniferous; 6 — argillaceous shales and greywackes, Lower Carboniferous; 7 — argillaceous shales and sandstones, Rothliegendes; 8 — melaphyres, Rothliegendes; 9 — younger sediments

3. Według J. Oberca były zawierające faunę mogły być wyciśnięte z dołu. Badany obszar leży bowiem na przedłużeniu łuski Borka (fig. 1). Pragnę jednak przypomnieć, że na odsłoniętym rowami terenie nie zaobserwowano żadnych zluźnień tektonicznych, wzdłuż których mogłyby być wyciśnięte bloki wapieni dewońskich z podłoża osadów dolno-karbońskich.

Dolnośląska Stacja Terenowa I.G.
Nadesłano 13 marca 1959 r.

PIŚMIENICTWO

- BEDERKE E. (1924) — Das Devon in Schlesien und das Alter der Sudetenfaltung. Fortschr. Geol. u. Paläont., 7, p. 1—49. Berlin.
- BEDERKE E. (1929) — Die variszische Tektonik der mittleren Sudeten. Fortschr. Geol. Paläont., 23, p. 429—524. Berlin.
- OBERC J. (1954) — Variscian tectonic of the Sudetic mountains illustrated by the Bardo mountains. Congr. geol. intern. [Sec. XIII], nr 14, p. 123—141. Alger.
- OBERC J. (1957) — Region Gór Bardzkich, przewodnik dla geologów. Wyd. Geol. Warszawa.

Teresa GÓRECKA

NOTES ON THE UPPER DEVONIAN OF THE REGION OF NOWA WIEŚ NEAR SREBRNA GÓRA (SUDETEN MOUNTAINS)

Summary

The belief in the occurrence of Upper Devonian sediments in the region of Nowa Wieś in the Bardo Mountains (Sudeten) exists in literature since 1929. In this year E. Bederke published a paper reporting his discovery of Upper Devonian fauna along the road from Nowa Wieś to the Dzikowiec railway station. According to this report, the series containing organic material consists of calcareous conglomerates and greywackes with lenticles of compact light-grey limestone, the latter containing brachiopods in great numbers. On the basis of discovered and determined fossils E. Bederke considers the entire calcareous sediment (conglomerates and greywacke with limy lenticles) to be Upper Devonian.

In 1956 I undertook a detailed investigation of the region which, in E. Bederke's opinion, contains Upper Devonian sediments. The faunal material found there happened to be unsuitable for determination. In a slightly better condition proved to be the vegetal material from which I determined remnants of the seed ferns; *Cardiopteris frondosa* Göpp., *Neuropteris antiqua* Stur, and fossil moulds of scouring rush branches of *Asterocalamites scrobiculatus* (Schloth.) Zeill.

The determined flora convinces me that the entire rock complex should be assigned to the Lower, not the Upper Carboniferous sediments.